

Van de bestuurstafel

Stefan Pronk

Met de winter in het verschiet is het tijd om de balans op te maken. Hoe is het dit seizoen gegaan met de dag- en nachtvlinders in Drenthe? Kunnen we trends ontdekken in de aantallen en verspreiding van de verschillende soorten? En welke nieuwe of andere 'leuke' soorten zijn er afgelopen seizoen gezien?

Veel vrijwillige tellers en natuurorganisaties geven ook in de wintermaanden vaak nog waarnemingen uit het voorbije seizoen door. Daarom zitten op dit moment van het jaar nog niet alle vlinderwaarnemingen in de landelijke databank (NDDF). Op de najaarsbijeenkomst, woensdagavond 15 november, presenteert Dick Mooi toch alvast de voorlopige resultaten. Komt u ook? Het volledige programma van deze avond vindt u verderop in deze *Roep'n&Botterklipp'n*.

Op onze website www.vlinderwerkgroepdrenthe.nl kunt u nu al een voorproefje krijgen van bijzondere waarnemingen die aan ons zijn doorgegeven of die gemeld zijn via waarneming.nl. Zo kwamen in 2023 veel waarnemingen van Grote vossen binnen. Zodanig veel zelfs dat we halverwege de zomer maar gestopt zijn met het op de website zetten ervan. Ook op nachtvlindergebied

Nog gauw even bijtanken op de laatste bloei-aar aan de vlinderstuik in de tuin van Hanny en Ton Schoenmaker in Roden, 30 oktober 2023 (foto Ton Schoenmaker).

Inhoud

• Van de bestuurstafel <i>Stefan Pronk</i>	1
• Programma najaarsbijeenkomst 15 november 2023	1
• In memoriam Jan van Ginkel <i>Ben Hoentjen</i>	3
• Het verhaal van de Zilveren maan in 2023 <i>Dick Mooi</i>	4
• Beheerdersdag heide- en veenvlinders <i>Willem Bosma</i>	6
• Boer, burger en biodiversiteit <i>Ru Bijlsma</i>	8
• De Kommavlinder op het Elper-Westerveld <i>Dick Mooi</i>	9
• Vlinderweek in Zuidwolde <i>Joop Verburg</i>	11
• Colofon	12

zijn leuke vondsten gedaan. Zo zijn voor het eerst een Eikelspaandermot (*Tymo Muus*) en een Poelruitspanner (*Eef Arnolds*) in Drenthe gezien.

In deze najaarseditie van de *Roep'n&Botterklipp'n* komt ook weer een aantal kwetsbare vlindersoorten aan bod. Dick Mooi zette weer de resultaten van zijn tellingen van de Zilveren maan en de Kommavlinder op een rijtje. Willem Bosma doet verslag van de beheerdersdag met excursie op het Balloërveld op 22 juni, georganiseerd door Landschapsbeheer Drenthe als onderdeel van het project ten behoeve van de bescherming van de Drentse heide- en veenvlinders in opdracht van de provincie Drenthe.

Programma Najaarsbijeenkomst 15 november 2023

'De Klipper', Hoofdweg 24, Zwiggelte
www.deklipper.com

Vanaf 19.00 inloop

- 19.30 Opening *Stefan Pronk*
- 19.40 Hoe vlogen de dagvlinders in 2023? – Voorlopige indruk, interactief met zaal *Dick Mooi*
- 20.15 Heide- en veenvlinderproject: handreikingen voor het beheer *Annemarie Loof, Landschapsbeheer Drenthe*
- 20.30 Pauze met verloting
- 21.00 Scheefbloemwitje in Drenthe *Ben van As*
- 21.15 Over heideblauwtjes en mieren *Bram Oman en Pauline Arends*
- 21.45 Hoogtepunten van jubileumjaar Natuurvereniging Zuidwolde met vooral vlinders *Joop Verburg*
- 22.00 Afsluiting *Stefan Pronk*

Op vrijdag 29 september vond in Smilde een bijeenkomst plaats met als titel “Een nieuwe kijk op Boer, Burger, Biodiversiteit”. Op initiatief van de Natuur en Milieufederatie Drenthe hebben vertegenwoordigers van allerlei groene organisaties en vrijwilligers die betrokken zijn bij lokale Drentse initiatieven met elkaar gesproken over de toekomst van de landbouw en hoe we gezamenlijk aan de slag kunnen met de opgaven op het gebied van klimaat, biodiversiteit, water, landbouwtransitie en circulaire economie in het agrarisch cultuurlandschap. Namens de Vlinderwerkgroep Drenthe was Ru Bijlsma hierbij aanwezig en in deze *Roep’n&Botterklipp’n* leest u zijn korte verslag.

Voor de Natuurvereniging Zuidwolde was de Vlinderweek in juni een hoogtepunt van de viering van haar gouden jubileum, die in december in Zuidwolde wordt afgesloten. Joop Verburg schreef een impressie van die bijzondere week.

Namens het bestuur van de Vlinderwerkgroep Drenthe wens ik u veel leesplezier toe en graag tot ziens op de najaarsbijeenkomst op woensdagavond 15 november in Zwiggelte!

Zwartsprietdikkopjes in Het Zwarte Gat-De Slagen (foto Dick Mooi)

In memoriam Jan van Ginkel

Ben Hoentjen

Als deze *Roep'n&Botterklipp'n* verschijnt is het alweer een half jaar geleden dat Jan van Ginkel overleed.

Geboren in Veenendaal op de flanken van de Utrechtse heuvelrug, maar wie met hem in gesprek raakte zou denken dat zijn wieg in Drenthe stond. Opgeleid als leraar aardrijkskunde en biologie ging hij in 1982 aan de slag als cursusleider en later directeur van het, zoals we het toen nog noemden, Veldstudiecentrum in Orvelte en raakte verknocht aan de Drentse natuur, het landschap en haar cultuurhistorie. Die grote betrokkenheid bij 't oude landschap en alles wat daarin leeft, herinneren velen zich vast nog toen Jan, vaak als alter ego *Waggel Jan*, samen met Jan Grotenhuis en wijlen Jan Tuttel 'op de bres sprong voor de Jeneverbes'. De daaruit voortgekomen Jeneverbesbrigades helpen op verschillende heideterreinen in Drenthe nog steeds om de Waggelbossies in de benen te houden. Die rol van Waggel Jan was Jan van Ginkel op het lijf geschreven. Hij was een rasverteller die graag zijn grote kennis over planten, vogels en andere bewoners van het Drentse landschap deelde. Daarbij kon hij ook van alles kwijt over wat hij wist over hun betekenis voor de Drenten in vroegere tijden. Van wat hij wist en op zijn vele tochten door Drenthe, vaak samen met partner Mieke en kinderen, tegenkwam schreef hij ook graag, in verhalen en in gedichten. Zijn boek *Jeneverbes, Natuur en cultuurhistorie in verhalen, gedichten en beelden*, verschenen in 2007 met foto's van hemzelf, is daar een boeiend voorbeeld van.

Vanaf de oprichting in 1990 heeft Jan zich ook altijd betrokken gevoeld bij de Vlinderwerkgroep Drenthe en meegedaan aan het veldwerk voor de beide atlanten die de werkgroep uitbracht. Tot mijn verrassing ontdekte ik dat hij samen met toen zijn collega bij het Veldstudiecentrum Jelle de Vries, al in 1993 in de *Nieuwsbrief* (vierde jaargang, nummer 1) een uitgebreid en ook nu nog informatief artikel schreef met de titel 'En dan zijn er ook nog nachtvlinders...'. Daarin zijn ook de resultaten van hun inventarisaties in Orvelte vanaf 1985 opgenomen en de hartenkreet dat er dringend behoefte is aan een goede nachtvlinder-gids.

Op het Mantingerzand, januari 2019 (foto Janneke van Ginkel).

De omdoping van de *Nieuwsbrief* naar *Roep'n&Botterklipp'n* in 2019 inspireerde Jan tot regelmatige korte bijdragen. 'Over oelegies en botterklip' was heel toepasselijk de eerste. Tot en met 2021 kon de redactie voor vrijwel alle nummers op een stukje van zijn hand en met een eigen foto rekenen. Ze zijn nog allemaal na te lezen op de website van de Vlinderwerkgroep. Ook in zijn in 2016 verschenen boek *Blij met Bomen – Drenthe, boom & struik in landschap en gebruik*, komt hun betekenis voor vlinders volop aan bod.

Met zijn veel te vroege overlijden is Drenthe een, nu meer dan nodige, bevlogen en inspirerende ambassadeur voor natuur en het cultuurlandschap kwijtgeraakt. Zijn verhalen kunnen we niet meer horen, maar dankzij zijn boek *Snuustern* uit 2020 kunnen we nog aan zijn hand in Drenthe's natuur en cultuur struun'n. Of hem op de fiets volgen in *Kruistocht door Drenthe*, uitgekomen in 2021, met de prachtige houtsneden in kleur van Siemen Dijkstra.

Even af en toe de tijd nemen om door zijn dichtbundel *Momentje alstublieft* (2019) te bladeren en hier en daar één van zijn veelal korte gedichten, vaak in de vorm van een haiku, te lezen, is ook een troostrijke manier om de herinnering aan deze bijzondere 'Drent' levend te houden.

Met dank aan Mieke voor het meelezen en opzoeken van een passende foto en gedicht.

In de vleugels van
de grote weerschijnvlinder
glanzen mijn ogen.

Uit: *Momentje alstublieft*, 2019

Hoog water in het Reestdal, februari 2023

Het verhaal van de Zilveren maan in 2023

Dick Mooi (tekst en foto's)

Net als voorgaande jaren was het ook in 2023 weer spannend om op zoek te gaan naar de eerste Zilveren maan in het Reestdal: heeft de vlinder zich kunnen handhaven of misschien zelfs kunnen uitbreiden?

In de winter was er veel regen gevallen en de percelen hadden lange tijd onder water gestaan. Ik was al een paar keer in het gebied geweest toen ik op 22 mei 2023 de eerste Zilveren maan weer zag. Het gebied was rond die tijd nog nat en laarzen waren dan ook niet overbodig. De laatste jaren was dat wel anders: vaak kon ik op mijn wandelschoenen de graslanden doorkruisen zonder natte voeten te krijgen.

Natte boel

Dit seizoen heb ik bijna het hele jaar mijn laarzen moeten gebruiken. Na de veelvuldig gevallen regen in juli en begin augustus was het gebied in augustus uitzonderlijk nat voor de tijd van het jaar.

Enkele jaren geleden is het project 'water-op-maat' in het Reestdal uitgevoerd. Door aanleggen van drempels in de Reest en het dempen van greppels zijn de percelen langs de Reest natter geworden. Hierdoor zie je dat het Moerasviooltje zich in het gebied verplaatst: in percelen waar het te nat wordt, verdwijnt de waardplant van de Zilveren maan om in andere delen van het gebied (opnieuw) te verschijnen.

Moerasviooltje, de waardplant van de Zilveren maan.

Start eerste vliegperiode

Het seizoen van de Zilveren maan begon dit jaar op 22 mei 2023. Alleen in 2018 en 2022 verscheen de eerste vroeger (tabel 1). De eerste generatie vloog tot de eerste week van juni. Op 31 mei was de top met acht vlinders op één dag. In deze periode was het warm en droog, waardoor de vlinder waarschijnlijk maar kort heeft gevlogen.

Tabel 1: Eerste waarnemingsdatum en hoogste aantal op één dag waargenomen exemplaren van de eerste en tweede generatie van de Zilveren maan in het Reestdal in de periode 2015-2023.

	Jaar									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Eerste waarneming	27 mei	8 juni	22 mei	15 mei	22 mei	26 mei	17 juni	18 mei	22 mei	
Maximum aantal vlinders op één dag:										
Eerste generatie	13	3	5	36	48	14	4	3	8	
Tweede generatie	16	12	12	52	103	15	45	22	14	

Tweede generatie

Op 7 juli zag ik de eerste vlinder van de tweede generatie. De top was op 25 juli met 14 vlinders. Daarna heb ik pas weer in de eerste week van september exemplaren gezien en gedurende twee weken telde ik nog 1 of 2 vlinders per inventarisatieronde. Op 15 september zag ik de laatste. Een hoogtepunt tijdens de tweede vliegperiode was de waarneming van parende Zilveren manen.

Zorgvuldig maaien en schonen belangrijk

Half juli worden de natte graslanden waar de Zilveren maan vliegt door de beheerder van Het Drentse Landschap deels gemaaid. Vooraf baken ik gebieden af die niet gemaaid moeten worden omdat hier het Moerasviooltje groeit en waar ik de Zilveren maan heb gezien. Ik probeer ervoor te zorgen dat percelen die het voorgaande jaar niet gemaaid zijn nu wel aan de beurt komen.

Elk jaar wordt de Reest geschoond door het waterschap, waarbij de plantenresten op de oever belanden. Het ene jaar gebeurt dit vanaf de Drentse kant, het andere jaar aan de Overijsselse kant. Dit jaar was de Drentse kant weer aan de beurt. Door dit schoonbeheer verruigt de oever steeds meer en verdwijnt het Moerasviooltje soms onder hopen van oude plantenresten. Geen fraai gezicht.

Dit jaar is in het gebied waar de Zilveren maan vliegt alsnog met een wetlandmaaier gemaaid. Er blijft dan ongeveer 10% van de vegetatie staan.

Als deze graslanden niet gemaaid worden verruigen ze en verdwijnen planten zoals het Moerasviooltje.

Ondanks het wankel evenwicht weet de Zilveren maan zich in het Reestdal toch alweer een kleine tien jaar te handhaven, maar de populatie is ook anno 2023 klein en kwetsbaar.

Zilveren maan op Moeraskartelblad.

Parende Zilveren manen in het Reestdal, 18 juli 2023.

Maaien percelen Reestdal, zomer 2023.

Verruigte oever langs de Reest.

Veenhooibeestje

Beheerdersdag heide- en veenvlinders

Willem Bosma (tekst en foto's)

Ook in 2023 heeft Landschapsbeheer Drenthe (LBD) weer uitvoering gegeven aan het project Heide- en veenvlinders. Hoofddoel van dit project is om provinciale samenwerking en kennisuitwisseling te stimuleren tussen terreinbeheerders, onderzoekers en andere betrokken partijen bij de bescherming van heide- en veenvlinders in Drenthe.

Op donderdag 22 juni was er in het kader van dit project een beheerdersdag. Uitvalsbasis was de Balloohoeve te Balloo. Deze verdiepende dag richtte zich op natuurbeheer specifiek voor op heide- en veenvlinders.

Ochtendprogramma

Drenthe: kwetsbaar bolwerk van heide- en veenvlinders

Rond 09:00 verzamelden alle belangstellenden zich in de presentatieruimte van de Balloohoeve, waar koffie en thee klaarstonden. Na een introductie door **Rosanne van 't Slot** (LBD), kreeg **Hans Dekker** van de provincie Drenthe het woord. Hans vertelde over het belang van heide- en vlinders in Drenthe. Drenthe is als thuisbasis voor heide- en veenvlinders onmisbaar. Dat geldt vooral voor de zeer zeldzame en bedreigde soorten zoals Veenhooibeestje, Veenbesparelmoervlinder en Veenbesblauwtje.

Hans hield een inspirerend verhaal, waarbij ook de nodige kritische vragen werden gesteld. Hoe realistisch is het behoud van heide- en veenvlinders in de huidige stikstofcrisis? Hoeveel zorgen moeten we ons maken over toekomstige droogteperiodes? Kunnen bepaalde soorten wel meekomen met alle snelle veranderingen in het kwetsbare heide- en veenlandschap? In hoeverre moeten we energie steken in met uitsterven bedreigde soorten? Prikkelende vragen die stof deden opwaaien.

De vragen en opmerkingen vormden een mooie interactieve presentatie, waarbij veel kennis werd uitgewisseld.

Soortgericht beheer

Na het verhaal van Hans gaf **Michiel Wallis de Vries** van De Vlinderstichting een lezing over soortgericht beheer. Door de kwetsbaarheid van bepaalde soorten vergt natuurbeheer maatwerk. Kleinschalig heeft de voorkeur boven grootschalig. Ook over soortgericht beheer kwamen vragen naar boven en werden ervaringen van beheerders uitgewisseld. Hoe zit het met herstel van de bodem in heide- en veengebieden? Hoe veerkrachtig is dit? Is dit in de huidige tijdsgeest te herstellen of moeten we anders gaan denken? In de discussie kwamen goede en minder goede voorbeelden van en ervaringen met beheersmaatregelen voor heide- en veenvlinders langs.

Beheerwijzers heide- en veenvlinders

Na een pauze, waarin alle informatie even kon bezinken, ging het programma verder met de presentatie van de beheerwijzers voor heide- en veenvlinders door **Thijs Blom** en **Mark van Zwol** (Landschapsbeheer Drenthe). Deze beheerwijzers, met informatie over beheersmaatregelen per soort, vormen een mooi handvat in het veld, bijvoorbeeld bij de inzet van vrijwilligers. Daarna kwamen de laatste ontwikkelingen over monitoring, onderzoek en beheer aan bod. In bepaalde heide-

gebieden is er behoefte aan een actueel beeld van de stand van zaken: hoe doen bepaalde soorten het hier momenteel?

's Middags het Balloërveld op

Van 12:30 tot 13:00 genoot iedereen van een goed verzorgde lunch door de Balloohoeve. Daarna was het tijd om het veld in te gaan onder leiding van **Harry Offringa** van Staatsbosbeheer, vanaf de parkeerplaats bij de schaapskooi aan de rand het Balloërveld. Tijdens de wandelexcursie werd regelmatig stilgestaan bij de

toestand van de heidevegetatie en bij interessante situaties voor vlindersoorten zoals Kommavlinder en Genti-aanblauwtje. Helaas werden door het bewolkte weer weinig vlinders gezien. Wel kwamen we verschillende zeldzame planten tegen zoals Beenbreek en Grondster. Het was uiteindelijk een Slangenarend die de show wist te stelen tijdens deze excursie door dit prachtige heidegebied.

Na afloop van de excursie kon men terugkijken op een geslaagde dag met veel kennisuitwisseling.

Een beeld uit de presentatie van Michiel Wallis de Vries.

Beenbreek

Groentje (foto Dick Mooi).

Een nieuwe kijk op boer, burger en biodiversiteit

Ru Bijlsma

De Natuur- en Milieufederatie Drenthe organiseerde op 29 september de bijeenkomst 'Een nieuwe kijk op boer, burger en biodiversiteit'. Deelnemers waren ongeveer 40 personen van allerlei organisaties die betrokken zijn bij natuur, landschap en natuurvriendelijke landbouw. Namens de Vlinderwerkgroep Drenthe was ik erbij.

Het stikstofprotest als vonk in een smeulende 'veenbrand'

NRC journalist Karel Smouter vertelde over het stikstofprotest, als opflakking van een al langer durende ondergronds smeulende 'veenbrand'. Net als in [zijn artikel 'Het boerendorp' hierover](#) behandelde hij drie grote kwesties die voor de brandhaarden zorgen: Van wie is Nederland? Van wie is het landschap? Van wie is de microfoon?

In zijn [presentatie](#) benadrukte hij dat het nog belangrijker is hoe je de verschillen kunt overbruggen tussen de anders denkenden. Want het is de bedoeling dat we straks in een land leven waar de energietransitie klaar is, het water gezond, er ruimte in Nederland is om te wonen, leven en werken en waar de planten en dieren opgelucht ademhalen en bovenal dat we dan in een 'samenleving' leven.

Discussie in drie groepen

In drie groepen zijn de volgende vragen besproken:

- Wat doet de huidige politieke context met jou of je organisatie?
- Voor de toekomst: wat kunnen we het beste (gezamenlijk) doen?

Enkele conclusies :

- Ondanks ongeduld, ergernis, trage of geen besluitvorming en soms de ongenueanceerdheid van standpunten toch actief bezig blijven en de moed niet laten zakken. Probeer in dialogen redelijk en niet agressief te blijven.

- Gegevens en feiten blijven verzamelen omdat je die ter onderbouwing van standpunten nodig hebt.
- Boeren, burgers, natuur- en landschapsorganisaties en milieukundigen zitten in principe op één lijn: een bewoonbare wereld waar het goed leven en werken is. Dus sla waar mogelijk de handen ineen want samen kom je verder.
- Particulieren, burgerinitiatieven en organisaties willen graag ondersteund worden in hun activiteiten, en deden daartoe een oproep aan bijvoorbeeld de Natuur- en Milieufederatie.
- Het is belangrijk activiteiten en de resultaten daarvan te laten zien aan de mensen en de samenleving om je heen. Zo krijgt de maatschappij een breder inzicht in het hoe en waarom van je bezigheden.
- Streef vanuit lokale initiatieven naar verandering. Op lokaal niveau kent men elkaar vaak persoonlijk en sla je gemakkelijker de handen ineen. Deze werkwijze is soms effectiever dan een proces via top-down.

Naschrift

Betrokkenen bij Vlinderwerkgroep Drenthe verzamelen gegevens van dag- en nachtvlinders. Anderen proberen de ecologie van vlindersoorten te achterhalen. En, als dat op je pad komt, vertel je erover. Alles wat we doen kan op enig moment relevant zijn voor inzicht in de stand van zaken, voor beleid, een basis voor vervolgonderzoek en voor maatschappelijke betrokkenheid. En wij genieten van de verrassende schoonheid van (het leven van) de vlinders!

Kommavlinder op Gewoon biggenkruid. Elper-Westerveld, augustus 2023.

De Kommavlinder op het Elper-Westerveld

Dick Mooi (tekst en foto's)

Sinds 2015 bezoek ik jaarlijks een aantal gebieden van Het Drentse Landschap om de Kommavlinder te monitoren. De kiem hiervoor werd gelegd in 2014 toen ik samen met Berta Schuurhuis op het Scharreveld vlinders en libellen heb geteld. In dat jaar zagen we daar onze eerste Kommavlinder (Mooi en Schuurhuis, 2017).

Een bijzondere dag op het Elper-Westerveld

Op het Nuilerveld had ik dit jaar slechts twee Kommavinders gezien en ook op het Scharreveld hielden de aantallen niet over. Dus ging ik met weinig verwachtingen naar het Elper-Westerveld vlakbij Elp. Dit is mijn verslag van die ene dag inventariseren.

Ik heb mijn auto geparkeerd bij het wildrooster aan de Westerbroeken en loop het pad op. Hier zie ik de eerste vlinders, een paar Oranje zandoogjes. Deze vlinder zie je in dit gebied nog volop vliegen, maar in wegbermen is ze bijna verdwenen. Ook kom ik andere boerenlandvlinders tegen, zoals het Hooibeestje en de Kleine vuurvlinder. Op de heide bloeit de Klokjesgentiaan nog op een paar plekken. In het verleden zag ik op dit pad de Kommavlinder ook wel eens vliegen, maar dit jaar niet. Ik loop het pad verder af naar een weide waar onder andere Struikhei groeit en die in deze periode geel kleurt door bloeiend Gewoon biggenkruid.

Ook hier zie je de eerder genoemde boerenlandvlinders vliegen. Alles wordt genoteerd in *iObs*, zodat ik de waarnemingen gemakkelijk kan doorsturen naar waarneming.nl. Op deze weide had ik vorig jaar ook twee Kommavinders gezien, dus ben ik toch vol verwachting: ik ben hier in de goede periode (half augustus) en het is mooi zonnig weer met weinig wind. Al snel zie ik dan ook een klein vlindertje dat snel van bloem naar bloem vliegt. Inderdaad een Kommavlinder, maar om deze vlinder op de foto te krijgen is nog een

hele toer. Elke keer als ik de vlinder benader vliegt hij of zij weg en probeer ik de vlinder te volgen. Dan moet je geluk hebben dat je gezien hebt waar de vlinder is gaan zitten. Ervaring leert echter dat als je de vlinder voorzichtig benadert er uiteindelijk wel een foto in zit. Op deze manier heb ik toch vijf vlinders kunnen fotograferen. Op de terugweg naar de auto neem ik nog even een korte pauze en even later zit ik lekker op de heide te genieten van een broodje. Tijdens dit soort momenten zie je vaak ook van alles vliegen en kan ik inderdaad nog een zesde Kommavlinder noteren.

Kommavlinder op Struikhei. Elper-Westerveld, augustus 2023.

Teruglopend naar de auto zie ik nog een Bont zandooie in de bosrand en zitten er enkele heidelibellen op het prikkeldraad. Aan de andere kant daarvan begint het agrarische gebied met mais en aardappelen. Ik besluit om een aangrenzend grasland verderop te bezoeken. Vanaf de Smalbroeksweg loop ik het wildrooster over en kom ik in een vergelijkbare weide als waar ik eerder was. Direct zie ik een Kommavlinder die op Gewoon biggenkruid aan het foerageren is. Ik besluit om een rondje te lopen. Aan de zuidkant is het gebied meer geaccidenteerd, hier staat een aantal grote bomen. Tussen deze bomen groeit volop Struikhei. Weer zie ik enkele Kommavlinders die op de Struikhei foerageren. Door zelf in de schaduw van de bomen te blijven kan ik de vlinders goed benaderen en op de foto zetten. Terug bij het wildrooster staat de teller op acht Kommavlinders. In totaal vandaag dus 15 Kommavlinders. Niet slecht voor dit kleine gebied.

Later in die week heb ik het Hooge Veld bij Hooghalen nog bezocht, maar hier geen Kommavlinders gezien. In totaal telde ik dit jaar 31 Kommavlinders (tabel 1).

Tabel 1: Aantal door mij getelde Kommavlinders per gebied in 2023.

Gebied	aantal Kommavlinders
Elper-Westerveld	15
Holtherzand	6
Nuilerveld	2
Scharreveld	8
Het Hooge Veld	0

Tabel 2: Voorlopig aantal getelde Kommavlinders en aantal km-hokken van voorkomen in Drenthe per gebied in 2023. Bron: NDFF, 25 oktober 2023.

Gebied	aantal Kommavlinders	aantal kilometerhokken
Balloërveld	28	4
Nationaal park Dwingelderveld	25	3
Elper-Westerveld	24	2
Holmers	1	1
Leggelderveld	1	1
Nationaal park Drents-Friese Wold	4	4
Nuilerveld	2	2
Scharreveld - Holtherzand	23	4

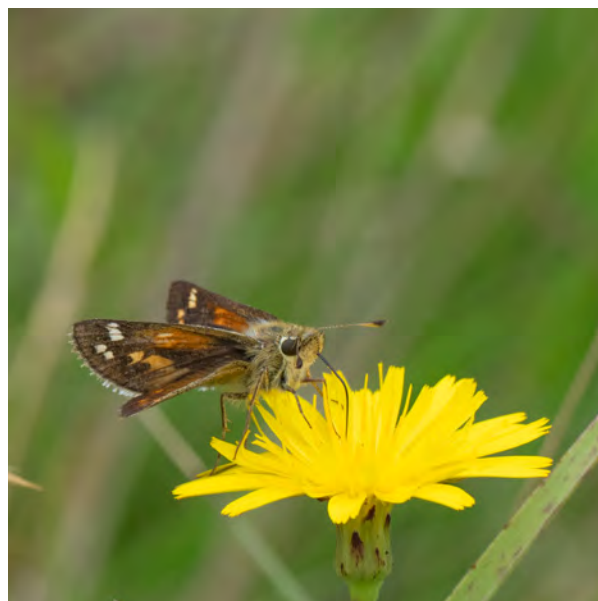
Tabel 3: Tabel 3: Voorlopig aantal waarnemingen van Kommavlinders, aantal getelde exemplaren en aantal km-hokken van voorkomen in Drenthe in 2022 en 2023. Bron: NDFF, 25 oktober 2023.

	2022	2023
Aantal waarnemingen	81	86
Aantal vlinders	105	108
Aantal kilometerhokken	23	21

De voorlopige telresultaten van de Kommavlinder in Drenthe in 2023 (tabel 2) zijn vergelijkbaar met die in 2022 (tabel 3).

Literatuur

Mooi, D. en B. Schuurhuis, 2017: Kommavlinders in het Scharreveld. *Nieuwsbrief Vlinderwerkgroep Drenthe 27 (1): 19.*

Kommavlinder op Gewoon biggenkruid (foto Dick Mooi).

Vlinderweek in Zuidwolde

Joop Verburg, voorzitter Natuurvereniging Zuidwolde
(tekst en foto's)

De Natuurvereniging Zuidwolde beleeft dit jaar het 50-jarig jubileum. Er zijn verschillende grote projecten opgezet, met als één van de hoogtepunten een Vlinderweek in de eerste volle week van juni 2023. Het kostte een lange voorbereiding om alles organisatorisch en technisch voor elkaar te krijgen. Daaraan hebben vele leden van de vereniging meegeholpen. Het meeste werk is vermoedelijk verzet door Maud Maas Geesteranus. Zij is anderhalf jaar aan de gang geweest om te bestuderen hoe zij er voor zou kunnen zorgen dat in de bewuste week de volledige levenscyclus van dagvlinders te zien zou zijn. Uiteindelijk is dat gelukt en is een tentoonstelling opgezet in de Boerhoorn (cultureel centrum van Zuidwolde). In een grote ruimte waren hier allerlei dingen over vlinders tentoongesteld, onder andere een grote vitrine met rupsen van nachtvlinders erin. Daarnaast konden er spellen gespeeld worden rondom de hele cyclus van ei tot vlinder.

Vlinders kijken in een verduisterde ruimte

Het hoogtepunt van de vlinderweek was een volledig verduisterde ruimte waar je alleen door een donkere sluis naar binnen kon. Hier stond een enorme tafel van 2 bij 3 meter met TL-verlichting erboven. De tafel was eigenlijk een grote bak waarin nectarplanten en waardplanten groeiden. Het bijzondere was dat zo'n 100 tot 200 dagvlinders (er kwamen iedere dag vlinders bij) vrij rondvlogen in de lichtbundel.

Voor deze vlinderweek waren afspraken gemaakt met de basisscholen in Zuidwolde e.o. De groepen 1 tot en met 3 hebben een les over vlinders in de klas gekregen en van 5 scholen zijn 700 leerlingen van groepen 4 tot en met 8 in klassenverband bij de expositie geweest. Ieder klas was er een uur en de groep werd na introductie in tweeën verdeeld. De ene helft ging naar de expositie voor een rondleiding. Opvallend trouwens dat zowel de jonge als de oudere leerlingen met enorm enthousiasme fanatiek aan het spel meededen.

De andere helft ging naar de donkere kamer en wisselde na een half uur met de eerste. Het werd in de sluis al stil en in de donkere kamer konden de kinderen vrij en zonder barrière naar de vlinders kijken. Een vlinder aanraken, zien hoe ze paarden, eitjes legden, rupsen zien die vraten en groeiden en verpopten en poppen zien, die uitkwamen. Er vlogen vooral Groot koolwitjes rond maar ook enkele andere soorten zoals blauwtjes en Hooibeestjes. Het plan om ook de cyclus van Dagpauwogen te laten zien is niet gelukt omdat er domweg veel te weinig Dagpauwogen waren en in die tijd ook geen enkele rups. Bijzonder was dat al de eerste dag de kinderen konden zien hoe twee Koninginnenpages uit de pop kwamen. Die poppen had een van onze leden zorgvuldig laten overwinteren. Er vlogen dus de hele week ook twee Koninginnenpages rond.

Fanatiek meedoen aan het vlinderspel.

Bijzondere belevenis

Het was fantastisch om te zien hoe stil de kinderen waren. Hoe ook de grote jongens enthousiast werden wanneer ze een vlinder op hun hand konden houden en hoe graag ze er nog langer wilden blijven. De scholen hebben naderhand enthousiast en dankbaar gereageerd. Ons belangrijkste doel: 'Kinderen in direct contact brengen met het vlinderleven' is met deze vlinderweek volledig geslaagd. Zo'n 50 vrijwilligers hebben meegedaan aan de voorbereiding en de uitvoering van deze week en ik ben dankbaar dat het allemaal gelukt is.

Vol aandacht bij de poppentafel.

Zo'n ervaring vergeet je nooit!

Een reactie van een van de oudere aanwezigen:

Vlinderfeestweek Zuidwolde juni 2023

Hoe leuk is dit. Geen idee wat ik kon verwachten. Ik liep door de donkere sluis om naar de vlinderruimte te komen. Wat een beleving, ik raakte er door geëmotioneerd, kippenvel. Zoveel witjes, citroenvlinders, allerlei rupsen en poppen zelfs een Bruin blauwtje met veel vlieguren. De blij vlinders vlogen je om de oren. Wat hebben de kinderen, ouders, grootouders genoten. De vlinders zaten te genieten op de hoofden, handen, benen en armen van de kids. Heb ook genoten van al die vrijwilligers met al die blij kinderen om hen heen. Mijn dank gaat uit naar al die vrijwilligers die dit mogelijk hebben gemaakt, chapeau!

Sinie de Jonge

Colofon

Redactie:

Ben Hoentjen (eind)redactie, met dank aan Stefan, Ru, Joop, Willem en Dick voor de teksten en aan alle fotografen!

Vormgeving en opmaak:

Jan Faber (enitals.nl)

Uiterste inleverdatum

kopij voorjaarsnieuwsbrief:
31 maart 2024

